

Бондар К.В.,

студентка III курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «Миколаївська філія КНУКіМ»

Науковий керівник: Чеботаєва О.М. кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології ВП «Миколаївська філія КНУКіМ» м. Миколаїв

Б.М. МОЗОЛЕВСЬКИЙ: ФЕНОМЕН ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ В КУЛЬТУРІ (ДО 85-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВИДАТНОГО ЗЕМЛЯКА)

Культура є одним з фундаментальних наукових понять соціально-гуманітарного пізнання, через яке розкривається сутність й специфіка людського буття у Всесвіті. Образ людини, як творця й споживача нею ж створених цінностей, посідає центральне місце у розумінні феномена культури. Отже, людина й культура є нерозривно пов'язаними поняттями. Опановуючи накопичені в суспільстві культурні цінності й творчо реалізуючи власний потенціал, людина самозмінює саму себе, внутрішньо зростає, стає неповторною, непересічною особистістю й залишає власний слід на Землі.

Сформульовані нами вище загальнотеоретичні положення культурологічної науки ми поклали в основу свого дослідження, присвяченого 85-річчю з дня народження видатного українського науковця, археолога, талановитого поета, нашого земляка й просто дуже харизмантичної людини – Бориса Миколайовича Мозолевського. Для широкого загалу його ім'я в кращому випадку асоціюється з ексклюзивною археологічною знахідкою 1971р. – золотою скіфською Пектораллю, яку Б.М.Мозолевському пощастило виявити в кургані Товста Могила на Дніпропетровщині. Проте справжній масштаб особистості Б.М.Мозолевського вимірюється не лише його археологічними знахідками, а також 55 науковими публікаціями, кількома прозовими творами, великою кількістю поетичних творів, дуже цікаво і своєрідно написаною науково-популярною книгою «Скіфський степ», виданою 1983 р. в Києві у видавництві «Наукова думка». Особливістю цієї книги є те, що в ній, як і в структурі особистості самого Б.М.Мозолевського, органічно поєдналися талант науковця-дослідника та його поетичний дар. *«У нас є поети-політики, поети-художники...Поет-археолог наразі один – Борис Мозолевський. Його вірші пахнуть космічно-степовим вітром. Його поезія глибока, як небо України»*, – зауважує про нашого непересічного земляка сучасний український письменник й літературознавець Ігор Павлюк. До сказаного варто ще додати небайдужу, дуже пристрасну громадсько-політичну позицію Б.М.Мозолевського, його чесність, сміливість й безкомпромісність у ставленні до морально-етичних проблем.

Герой нашого дослідження народився 4 лютого 1936 року в селі Миколаївка Веселинівського району на Миколаївщині в сільській родині колгоспників, яку спіткали важкі життєві випробування.

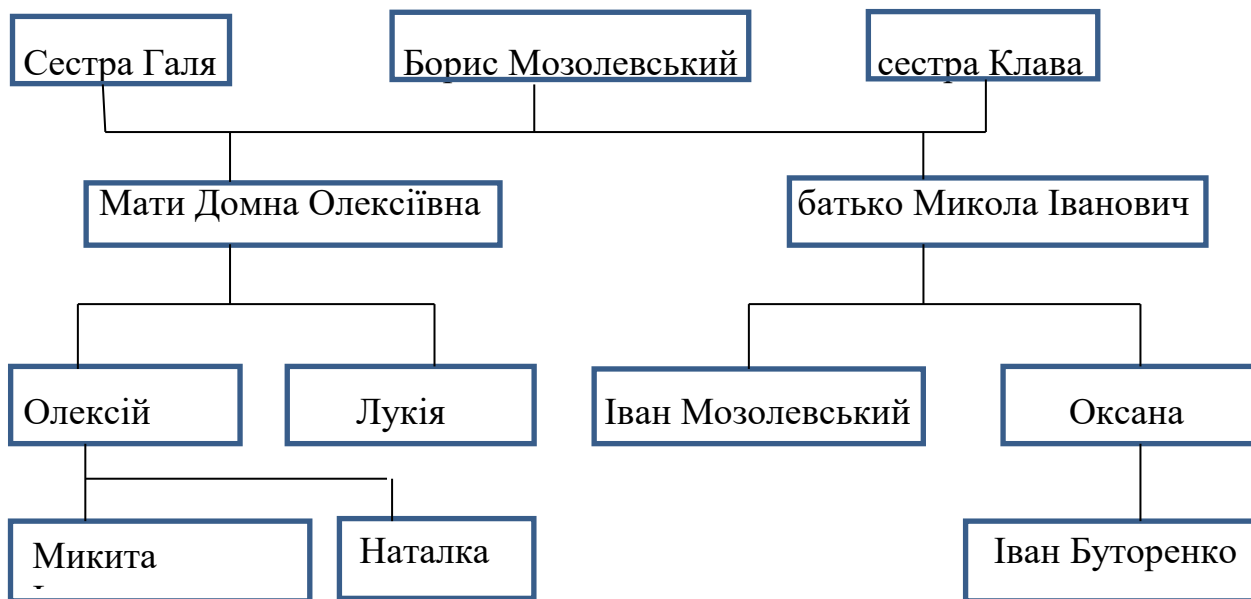

Рис.1. Родовід сім'ї Бориса Мозолевського

Батько Б. М. Мозолевського – Микола Іванович – був комсомольцем, працював рахівником у колгоспі, пройшов фінський фронт. Після окупації нашого краю гітлерівцями в 1941 р. разом з іншими чоловіками був утнаний до Німеччини в якості рабської робочої сили. Через хворобу ще на етапі був пристрелений фашистами. Дід по лінії батька – Іван Мозолевський – після революції 1917р. загинув від кулі місцевих активістів. Мати Мозолевського – Домна Олексіївна – все життя тяжко трудилася в колгоспі, а потім санітаркою в місцевій лікарні. Її батьки були розкуркулені і вислані на Соловки [2,с.21].

Осмилення трагічної долі своєї сім'ї формувало в Б.М.Мозолевського критичне ставлення до суспільно-політичних процесів, що відбувалися у радянські часи в Україні. Разом з тим, вже в дитинстві визначились фактори, під впливом яких у майбутнього автора філософської лірики формувалася творча уява, естетичний смак, відчуття людини часткою великого Всесвіту. Такими факторами були передовсім обшир і краса південноукраїнського степу й природній для сільської дитини фольклорний пласт української народної культури. В своїх біографічних матеріалах Б.М.Мозолевський зауважує, що в дитинстві він міг годинами сидіти у степу і дивитися на нього, мов зачарований. І навіть коли родина звала хлопчика додому, він не поспішав. Ввечері дівчата, повертаючись з роботи, далеко в степу співали «Ой, хмелю, мій хмелю» або «Посіяла огірочки». І дослухаючись до тих пісень у степу, Мозолевський засинав. Глибоко засіла в його пам'яті також мамина колискова [8,с.305].

Наважимося стверджувати, що в глибині душі Б.М.Мозолевський був надзвичайним романтиком. Закінчивши сільську семирічну школу, він спочатку прагне зв'язати своє життя з небом й поступає до Одеської спецшколи Військово-Повітряних Сил СРСР, а потім – до Вищого військово-морського авіаційного училища (м.Єйськ, РФ). Проте, середина й друга половина 1950-х рр. стали переломним етапом не лише в житті окремих людей, а й в історичній долі країни в цілому. Смерть й наступне розвінчання культу особи І.В.Сталіна поклали початок періоду «хрущовської відлиги», що характеризувався послабленням репресивного апарату в країні та частковою лібералізацією суспільного життя. У зв'язку із значним скороченням Збройних Сил СРСР 20-річний Б.М.Мозолевський звільняється з лав Радянської армії, приїздить до Києва й невпинно шукає себе в цивільному житті. Заробляючи хліб насущний в кочегарці київського заводу залізобетонних виробів, Б.М.Мозолевський заочно закінчує історико-філософський факультет Київського університету і бере участь в перших своїх археологічних експедиціях під керівництвом відомих українських скіфологів Олексія Тереножкіна та Варвари Іллінської. В той же час великий вплив на молодого Мозолевського справляє український дисидентський рух, що був протестом проти бездержавності, панування партійної бюрократії, утисків національно-культурного життя й посилення русифікації в Україні.

Наприкінці 1965 року Борис Миколайович організував вечір, присвячений поетам-шістдесятникам: Іванові Драчу, Дмитрові Павличку, Василеві Стусу. Популяризувати їхню творчість суворо заборонялося владою. Вже другого дня потому Мозолевського не тільки звільнили з роботи у видавництві «Наукова думка», а й узяли під нагляд КДБ як неблагонадійного. І знову він пішов кочегаром на завод, іншої роботи йому просто не давали. І ще він знову взявся за археологічні пошуки як позаштатний співробітник Інституту археології Академії Наук УРСР, адже прекрасно розумів, що від подальшого ускладнення стосунків з державною владою врятувати його може тільки наукове відкриття світового значення.

Треба сказати, що в ті ж шістдесяті роки вийшли з друку й перші поетичні збірки самого Б.М.Мозолевського: 1963 р. – «Начало марта», 1967 р. – «Шиповник», тобто перші досліди літературної творчості в Мозолевського були російськомовні, а потім він перейшов на українську.

У вісімдесятих роках одна по одній побачили світ українські збірки віршів Б.М.Мозолевського: «Веретено» (1980), «Кохання на початку осені» (1985), «І мить, як вік» (1986) і найпопулярніша збірка «Дорогою стріли» (1991). Тема природи – особлива в творчості поета. Він щиро, нескінченно, невтомно освідчується в любові до рідної землі: *«Як я люблю сумне твоє лице, / Безжально переоране ярами», «Земле рідна моя, краю зоряний, / Твої щедрі поля серцем зорані», «Поки ти світиш нам – нас не здолати: / Наше коріння – в твоїй глибині».* Безліч його віршів присвячено рідним степам, які він описує з великою любов'ю.

Окремою групою віршів Бориса Мозолевського є скіфський цикл, унікальний за змістом і образністю. Тематику віршів послужили результати археологічних розкопок, знайдені артефакти, які, завдяки багатій творчій уяві археолога-поета, набули символічного значення. Мозолевський брав участь у розкопках Гайманової, потім Хоминої Могили, знайшов там цінні пам'ятки скіфської культури.

Вершиною його долі стала Товста Могила, яка подарувала своєму дослідникові знамениту на весь світ золоту Пектораль. Її виявили 21 червня 1971 року о 14 годині 30 хвилин, коли археологи досліджували гробницю скіфського царя у кургані другої половини IV ст. до н. е. Звістка про знахідку блискавично облетіла весь світ, її фото і описи надрукували усі періодичні видання Європи, Америки, Азії. Згодом стали виходити солідні дослідження цієї та інших знахідок Бориса Миколайовича. 1977 року видання «Кур'єр ЮНЕСКО» весь перший номер присвятило скіфам.

Відомий перуанський колекціонер і антиквар, власник музею інкських коштовностей, де містяться тисячі художніх витворів, Ларк Еррера сказав: *«Якби я нічого не придбав, крім цієї речі, я вважав би, що прожив своє життя дуже плідно»* [10]

Борис Мозолевський став настільки відомим усюди, що влада побоялася його чіпати. У нього ще були нові археологічні знахідки. У вісімдесяті роки ХХ століття на території Дніпропетровської, Кіровоградської, Миколаївської, Херсонської, Запорізької областей, Криму він оглянув більше 60 курганів, серед яких виявив понад два десятки царських. Працював на розкопках відомих курганів Чортотлик і Соболева Могила, де теж знайшов непересічні пам'ятки скіфської культури. Він захистив кандидатську дисертацію, надрукував наукові та науково-популярні видання, видав поетичні збірки, виховував учнів і виступав перед численними аудиторіями.

Обірвалося життя Бориса Мозолевського 13 вересня 1993 року через онкологічну хворобу. Він не встиг завершити докторську дисертацію на тему «Етнічна географія Скіфії». Борис Мозолевський видав за життя вісім збірок поезій, лірично-прозову повість. Він не опублікував автобіографічну ліричну поему «Дума про степ». За нього це потім зробила його дружина, професійний редактор Віра Данилівна Мозолевська. Ім'я і душа Бориса Мозолевського продовжують жити серед нас у прекрасних творіннях стародавнього мистецтва, відкритих ним для людей; у чудових поезіях – свідченнях у любові рідному краю; у спогадах тих, хто знав його, спілкувався та працював поруч. Крізь відстань часу до нас лунають його щемливі рядки:

*Мовчки огляну з портрета
Шлях, що судилось пройти.
Тільки не плачте, не треба,
Я ж вам лишаю світи.
Втім, а чи хтось заплаче?
Наче й весь вік горів.
Був і незлим неначе,*

*А тільки кого зігрів?
Серед усіх століть
Одна лиш затужить рибонька:
Ой чий то кінь стоїть,
Що сива гривонька?*

Дійсно, Б.М. Мозолевський залишив нам у спадок свій духовний світ. Його сміливо можна віднести до категорії української культурної еліти. Сповнений наполегливих духовних й інтелектуальних пошуків на своєму життєвому шляху, він сформувався й реалізувався всупереч несприятливим обставинам як унікальна й неповторна, вільна, творча індивідуальність.

Поезія й дослідження Б.М. Мозолевського стали невід'ємним компонентом нашого соціокультурного простору, викликаючи палкий відгук в серцях і думках не одного покоління. Доказом цього є велика кількість наукових й науково-популярних публікацій, присвячених життю і творчості славетного земляка. Миколаївська скульпторка, викладачка Дитячої художньої школи Наталія Макаєва виготовила гіпсову копію золотої скіфської Пекторалі, якою у вересні 2020 року прикрасили Соборну площу Миколаєва з нагоди святкування Дня міста.

Приклад нашого земляка яскраво підтверджує загальнотеоретичне положення про те, що особистістю не народжуються, нею стають в результаті свого культурного розвитку, який виявляється в розширенні та ускладненні видів соціокультурної діяльності, що засвоюються й практикуються людьми. Взаємодія людини з культурою розгортається як процес й в своїх зрілих формах набуває характеру особистісного зростання. Усвідомлене прагнення й здатність до такого зростання є фундаментальною цінністю європейської культури і цивілізації.

Список використаних джерел:

1. Гаркуша Н.М. Легендарные имена. Мозолевский Борис Николаевич. – Николаев, 2017, - 48 с.
2. Шкварець В.П. Борис Миколайович Мозолевський. Життя, творчість: Навч. посіб. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П.Могили; Одеса: Вид-во ТОВ Від, 2006. – 244 с.
3. Хомутовська І.І. Б.М.Мозолевський любив і умів дарувати минуле, прадавнє: монографія – Миколаїв, 2013. – 240 с.
4. Мирошниченко Е.Г. Читали ли вы? – Николаев, 2016. – 188 с.
5. Старовойт Л.В. Література Миколаївщини: навч. посіб. до курсу «Літературне краєзнавство» для студентів філологічних спеціальностей. – Миколаїв, 2014. – 250 с.
6. Рух опору в Україні, 1960-1990: енциклопедія, довідник. К., 2010. –С.441-442.

7. Літературна ємигія в особах: бібл. покажчик. Ч.2/ упоряд. Г.М. Гич. – Миколаїв, 2016. —180с.
8. Живлюща сила ємигії: літературна антологія Миколаївщини/гол.ред. В.І. Шуляр; укл. І.Ю. Береза, П.М.Водяна, В.І. Марущак та ін. – Миколаїв: Іліон, 2014. — 412 с.
9. <http://www.golos.com.ua/article/318671>
10. https://www.dnipro.lib.dp.ua/index.php?route=information/project&prj_id=25

0

**Боровик Д.І.,
Сергійчук А.В.,
Стогній Д.В.,**

студенти II курсу кафедри хореографії факультету мистецтв ВП «Миколаївська філія КНУКіМ»

Науковий керівник: Кошковаєва А.М., викладач кафедри хореографії ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв

РЕГІОНАЛЬНІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТАНЦЮВАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА БІЛОРУСІЇ

«Народний танець — один з найдревніших і найулюбленіших видів народної творчості Білорусії. Як і пісня та музика, він має свою багатовікову історію. Народні свята і обряди ніколи не обходилися без пісень і танців» [1. – 15 с.]. У білоруського народу танець та пісня – існує, як невід’ємна частина життя.

Білорусь розташована на Сході Європи. Межує з Україною, Росією, Польщею, Литвою та Латвією. Тому походження танцювального мистецтва перетинається з ближніми країнами. Тому назви деяких танців схожі і в малюнках, і в рухах. Танець «Галубец» з такою ж назвою відомий росіянам; «Юрочка» - відомий українцям «Гарненька молодичка»; «Лянок» зафіксован у Калінінській області; «Таукачики» відомий естонцям («Пульга – танець»); «Млинок» - у латишей «Судмалиняс», а у литовців «Малунелис» та інші. Білорусь територіально розподіляється на шість областей та один столичний округ, а саме: Берестейська область, Гродненська область, Мінська область, Вітебська область, Могильовська та Гомельська області.

У Могильовської області притаманні танці: «Воробей» - ігровий танець, у якому відображало наслідування стрибанню горобця, але по формі нагадує хоровод; «Кола» - танець – хоровод в перекладі колесо або коло; «Падушачка» відноситься до ігрових хороводів.